

LOVAS ILDIKÓ

Egyetlen történet

(RÉSZLET)

(...) És egyre inkább úgy érzem, a szerelem maga a folytonosság. Pedig lehetetlen! A fellobbanó, mindent elsöprő érzelem nem lehet állandó. Erre más magyarázatot adnak a lélekbúvárok (kufárok?) és mást az irodalom hősei és értői: „*Csak az Isten tudja, van-e a világon Dulcinea vagy nincs? Pusztá fantom-e ő, vagy sem? S ez nem is olyan tárgy, ami felől szükséges volna az utolsó porcikáig bizonyosságot szerezni.*” (...) *A legtöbb szerelmes azt hiszi, hogy az az ábrándkép, amelyet szívében hordoz, valóban él. Pedig az a valaki, akit szeretünk, csak bent él a szívünkben.*” Így volna? Csak ennyi?

- Tudod, az jutott eszembe, hogy a szerelem jelenti a folytonosságot. De nem olyképpen, hogy mindig beleesünk, szívünkben élő egyetlen vágyképünk megvalósulását híven különböző emberekben, hanem hogy egyszer, egyetlen egyszer lehetünk abba szerelmesek, aki több, ha más is, mint a szívünkben élő kép. És akkor folytonosan bennünk lesz a szerelem. Ha megbánt, ha elhagy, ha dühös, ha tapintatlan is. Nem ébredünk egy reggel arra, hogy idegen mellett aludtunk el. (Mert abban biztos vagyok, hogy a „kihülés” nem ébredéskor történik meg, a csodálkozó rápillantáskor, hanem még este, amikor – nem tudva miért – sóhajjal a szánkron alszunk el.) Akkor már csak az a kérdés, előfordulhat-e az ilyen egymásratalálás; azonos hevület. Vagy mint abban a regényben, amit te is elolvastál, a *Nevető*kben, csak a kín van, és a halál hozhat megnyugvást? Ne mondd azt, hogy az idő gyógyít, meg zsák a foltját. Én erről akarok hallani: tarthat-e a szerelem; folytonosság-e vagy csak fellobbanó szenvedély és fájó kijózanodás.

Az anyák védő-óvó szeretete és vaksága ijeszt engem. Ahogyan saját sérelmeikre keresve gyógyírt rosszul nevelik a gyerekeiket. És nem ismerik azt, aki pedig egész életükben a legközelebb volt hozzájuk. Teszik ezt leginkább azok, akik feláldozzák magukat (nagyon szeretik így mondani, hangoztatni), egyedül élve a gyerekükkel és altatókkal térve nyugovóra. Viszont azok az anyák sem boldogok, akik értelmes embereket faragtak, de hiába, mert a gyerek sorsában a szerelmi beteljesülésre, a viszonzásra nem került sor; ha tudják ezt, szenvednek, ha nem tudják, távolabb vannak a gyereküktől, mint a sarki fűszerestől, aki képes rohadt paradicsomot tenni a zacskóba, holott tudja, hogy a szomszédságában vagyunk (vagy éppen azért? Hisz úgyse mennek távolabb vásárolni? Mindenképpen: a közelség jelentette távolságról van szó). „*Transito Ariza*

mondogatta hajdan: 'A fiam csak egyszer volt beteg: amikor kolerát kapott.' A kolerát a szerelemmel tévesztette össze, még jóval azelőtt, hogy elméje szétzilálódott volna. „Ha például erről a regényről – az egyik legszebb szerelmi történetet – nem a férfi és nő szemszögéből gondolkodunk, hanem a szülői állapotra figyelünk oda, igaz kevés ilyen van a regényben, de mint az idézetből is látszik, az egyik kulcsmondatot éppen a szerelmes férfi anyja mondja ki, akkor arról kell gondolkodnunk, vajon miként igaz az, hogy *„nem annyira a halál, mint inkább az élet határtalan*”. Hogyan lehet határtalan egy férfi várakozó és egy nő elfogadó szerelme, ha a közbenlévő időtlenségben a nő *„immár biztos kézzel kormányozva az életét, egy olyan férj oldalán, akit a világ egyetlen férfitársa se cserélt volna fel, ha újra választani kellett volna, a fiával, aki az Orvosi Egyetemen továbbvitte a családi hagyományt, és a lányával, aki éppen olyan volt, mint ő ennyi idős korában*”. Ez volna a folytonosság mégiscsak? A család féltésévé alakuló szerelmi érzés? És akkor a másik táborban lévők, a várakozók lelkének felállításába csúszott hiba?

– Folytonosság és bizonyosság. A nőnek az a legfontosabb. A férfiak persze irtóznak a nagy szavaktól, őket leginkább csak a munkájuk érdekli, hát nem kell mondanom, emlékezhetsz nagyapádra; de én biztos vagyok benne, hogy a lelkünk annyira nem különbözik, csak a férfiak a bizonyosságot úgy fogalmazzák meg, hogy hagyjál békén dolgozni, itt vagyok. De ez meg is fordulhat. Apám egyik unokahúga Hódmezővásárhelyen élt. Én nem tudtam, hogy miért ment el itthonról, amikor hazajött – titokban, de erre majd rátérek –, csak sírt a konyhánkban, anyám nem győzte vigasztalni, ugyan Gizi, mindig csak ezt mondta, te akartad, hogy így legyen. De nekem úgy tűnt, hogy a Gizi nem ezt akarta. Mondta is, hogy nem tettem én semmi olyant, amiért nem élhetnék itt, de tudod, hogy milyenek az emberek. Csak az fáj, hogy Hódmezővásárhely sokkal szürkébb és szigorúbb, ott mégse szólnak meg, hogy énekesnő vagyok. Itt se az volt a baj, hogy énekeltél, hiszen a Fehér Hajó nem rossz hely, de nem kellett volna összeállnod azzal a zenésszel. Itt mindenki tudta, hogy „vadházasságban” éltek, odaát meg a férjednek hiszik nem? Anyám okoskodása csak részben volt igaz, mert esett nagyobb csoda is a városban, de nem a családban. És Gizinek igaza volt abban, hogy mindenki elfelejtette volna a zenésszel alakuló kapcsolata közben kiobbant botrányokat (másik asszony, heves udvarló?), ha az apám nem rendez olyan cirkuszt egymás után két vasárnap délután is, amikor Gizi eljött hozzánk a férjével (vagy barátjának kell mondani?), hogy a szomszédok majd' kidöntötték a kert körüli kerítést, de ezen már nem lehetett változtatni, és Gizi volt annyira büszke, hogy mindezek után nem maradt a városban. De a szíve hazahúzta, jött minden hónapban, titokban, amikor biztosan tudta, hogy apám a pékségben van, a reggeli órákban, még gyűrött volt a vonat zötykölésétől, a gajsecokra meg nagyon oda kellett figyelni a pékség ajtajából, hogy rendesen viszik-e a kenyerekkel megrakott ko-

sarakat. Csinos volt, a kalapjai lilába játszottak, szoknyáin a fodrok válaszoltak rá, leült a konyhába, és sírni kezdett, de én gyanítottam, hogy nem csak azért folynak a könnyei, mert hangjának idegen a hódmezővásárhelyi kocsma, hanem a zenész miatt is. No, a folytonosság miatt mesélem ezt el neked, ami sokszor inkább a bizonyosságot jelenti (vagy biztonságot?). Egyszer csak nem jött a Gizi, sokáig, fél évig se talán. Amikor újból megjelent, csak osont a kerítések mellett, lehajtott fejjel lopakodott. Össze volt esve, egészen apró lett és sovány, de azt, hogy sántít, csak akkor vettem észre, amikor már bent volt a konyhában. Anyám kezéből kiesett a fődő, úgy csapta össze a kezét. Búcsúzni jöttem, mondta, soha többet nem jövök haza. Hová akarsz menni – kérdezte anyám, egyre csak a lábára figyelve. Gizi nem tudta, de valahová mennie kellett, a kocsmában nem léphetett fel többet, ki látott már sánta énekesnőt, annak a hangja se búghat édesen. Talán szerencséje volt, hogy nem élte túl az akkor már küszöbön álló háborút. Sebtiben készítettünk neki össze egy kis batyut, belecsempészve szalonnát, lekvárt, annyit, hogy apám ne vehesse észre a hiányt, és ő közben mesélt, szakadt föl a szó belőle. Féltékeny lett a zenész, egyik napról a másikra gyanúsítgatni kezdte őt az egyik földbirtokossal, éppen azzal, akiről mindenki tudta, hogy nő soha nem volt az életében, az anyjával élt és a lovainak. Egyre csak ivott, és furcsa fények ugráltak a szemében esténként, amíg Gizit kísérve körbejáratta a szemén a termen. A földbirtokos valóban küldött virágot, de szándék és cél nélkül, csak fájdalomból, mert – mint egy levélkéjében megfogalmazta – Gizi hangja (mégcsak nem is ő maga) ébresztette rá arra, hogy lehetnek fontos dolgok a jól sikerült betakarításon és a széptartású lovakon kívül is. Talán megremegett a szíve, mesélte Gizi, és ezt vehette észre a férjem (hát összeházasodtatok? – csodálkozott anyám, nem, dehogy, de hogyan mondjam?), de nem értem, hanem a múltó élet miatt, amiből csak egyetlen dolgot elég kihagyni, s ha arra rájövünk, az összes többi értelmét veszíti. És attól kezdve pokol lett az életem, nem azért mert sokszor megvert, hanem mert mindennek ellenére szerettem. Megremegetem, ha hozzáért, és nem a félelemtől. Esküdöztem, fenyegetőztem, de elmenni nem tudtam. Egyszeriben minden baja lett velem, megtépte a ruháimat, amikre olyan büszke volt, ha kart karba öltve végimentünk a Főutcán. Egy este aztán azt találtam mondani neki, hogy inkább lennék valaki másé, ha lenne hozzá erőm, minthogy pocskba menjen az a gyönyörű szerelem, amit iránta érzek. De ő nem hallotta a mondatomat, az ő fülében csak az dobogott, hogy „valaki másé”, és kést rántott, és nekem jött. Átperdültem az ágyon, akkor talált el, éppen a combomnál, nem tudom hol, valami izmot vagy idegcsomót, de sánta maradtam. Aztán jó volt. Abból éltünk, amit a zenéléssel keresett. De ha valami elindul a lejtőn, nincs megállás. Gyereket akart, nekem nem lehet, megmondta az orvos. Elment. Azt mondta, csak úgy visszafordulva az ajtóból, hogy az idő múlásán és a szerelem megkopásán csak a gyerek segíthet, abban

még megtalálhattuk volna a folytonosságot. És? Anyám csak ennyit kérdezett. Gizi pedig sápadtan, lábát mereven eltartva törzsétől, könny nélkül azt válaszolta, hogy ő énekelni akart és szeretni, az ő számára az volt a folytonosság. Soha nem akart gyereket. Talán a földbirtokos miatt – mondta később anyám –, talán az ébresztette rá Gizi férjét (attól kezdve csak így említette, ha néha szóba jött köztünk), hogy semmit nem szabad kihagyni az életből, mert egyetlen hiány megkérdőjelezhet minden átélt értéket.

Ezek a történetek majdnem mindig a fordítottjáról szólnak annak, ami engem izgat: rendjén van az, hogy a szerelemből gyerek születik, de engem az érdekel, és érdekelt már akkor is, amikor még meg se szültem a fiamat, hogy mi történik a szerelemmel? Én a Gizinek adok igazat, bár biztos vagyok abban, hogy ha tehette volna, megszülte volna a zenésznek a gyereket. De boldogabb lett volna? Amikor esténként hangjának lobogtatása helyett pelenkát főz ki a nagyfazékban? És kitarzott volna a szerelem kettejük között addig, amíg a gyerek eltávolodik tőlük és ők ott találják magukat az este csöndjében? *„Amikor egy nő szerelmes egy férfibe és gyerekük lesz, a nő mindent a gyereknek ad, amit addig a férfinak adott. Úgyhogy igazság szerint a házasság az első gyermek megszületéséig tart, és aztán mindazok az elvárások, amik miatt a férfi megházasodott, összeomlanak. Merthogy a nőt az érdekli, hogy az emberi faj fennmaradjon. Én mágikus dimenziót adtam ennek a magyarázatnak. Véleményem szerint maga a nő fogalma mágikus.”* Mondja ezt a gyönyörű szerelem történetének írója, aki maga is a *Szerelem a kolera idejé*nt tartja legkedvesebb könyvének, amelyben másról sem szól, mint a szerelemről (*„csak most volt hozzá bátorságom, hogy négyezeroldalon át a szerelemről írjak, és csakis a szerelemről”* – hirdeti a könyvet a hátoldala, legalábbis a nekem meglévő kiadásban), és mégis-mégis... a felszín alatt megbúvó, életmeghatározó fordulatok, amelyekre már utaltam is, inkább a szülők (pontosabban az anyák) része és nem a férfi/nőé. Talán mert a nőt az emberi faj érdekli? Ellentmondás, fájó-szúró görcs a gyomor tájékán, kizárás: létezhet vajon egy pont, amikor kétfelé ágazik a szerelem útja? 1. gyerek születik belőle, aki átveszi a férfi helyét. 2. Nem születik gyerek: a nő funkciója nem változik, ami egy bizonyos kor után kóros jelenségekben ölthet formát, ugyanúgy átvéve a férfi helyét. Csapda? Ebből következhet az a választás, mely szerint a gyerek megszületése után se szabad feladni annak lehetőségét, hogy újból bekövetkezhet a szerelem. De ha az nem a gyerek apjához kötődik, akkor veszélyben a folytonosság, az egyszerű és tiszta válaszadás a minden gyerek számára előbb-utóbb odatoló kérdésre: *mondd meg nekem, egyetlen szóval, egyetlen mondattal, mi a szerelem?*